

2. Пивовар Н. М. Управлінське рішення – стрижнева ланка управлінської діяльності / Н. М. Пивовар, А. Р. Асулян : мат-ли XVI Міжнарод. наук.-практ. конф. «Макаренкознавчий вимір актуальних питань соціальної адаптації особистості» та Всеукраїнських науково-практичних семінарів «Управлінська майстерність керівника навчального закладу», «Управління проектами у сфері науки освіти, інновацій та інформатизації», «Управління інноваційною діяльністю в освіті та у виробництві» (м. Полтава, 13-14 березня 2017 р.) / За ред. проф. М. В. Гриньової. – Полтава, 2017. – С. 70–72.
1. Сметанко О. В. Моделі та методи прийняття рішень в аналізі й аудиті : навч. посібник. Київ : «Центр учбової літератури», 2017. 456 с.
2. Тернова І. А., Юшкова М. М. Сутність управлінських рішень та оцінка ефективності управління. Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами: матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., (Луцьк, 7 грудня 2017 р.). Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2017. С. 147–149.

КАЗКА ЯК ЗАСІБ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

*Михайличенко С. С.
Кременчук, Україна*

Науковий керівник: Горпинченко Оксана Михайлівна – вчитель математики Кременчуцького ліцею № 30 «Олімп» імені Н.М. Шевченко Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області

Мораль є одним із найважливіших факторів повноцінного функціонування суспільства і займає одну з ключових ланок у процесі формування духовного світу особистості, її свідомості та життєвої позиції. Виховання моральної культури необхідно починати з самого дитинства. У зв'язку з цим, Законами України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», Базовим компонентом дошкільної освіти в Україні, програмами розвитку дітей у навчальних закладах визначено пріоритетність морального розвитку дітей. У зв'язку зі специфікою розвитку дітей дошкільного віку, їх психологічними особливостями педагогу необхідно ретельно підбирати кошти, методи та форми роботи з морально-морального виховання дошкільнят. Одним із засобів ефективного впливу на моральну сферу дитини є казка. Враховуючи особливості становлення особистості дошкільному віці, педагоги і психологи важливого значення надають казці як ефективного психолого-педагогічного засобу морального виховання дітей, також вони відзначають, що казка несе у собі потужний поштовх приємних емоцій для дітей, що супроводжуються виховним змістом у вигляді позитивного прикладу наслідування. Вона у різних формах передає дітям народну мудрість, загальнолюдські моральні ідеали. Завдяки «установці на вигадку» казка може бути ефективним засобом виховання, особливо у дошкільному віці, оскільки відповідає їх віковим особливостям.

Проблема морального виховання дітей дошкільного віку була об'єктом багатьох досліджень у галузі педагогіки та психології. Так, ґрунтовно проблема

морального виховання розглядалася у працях класиків педагогіки: Г. Ващенко, Є. Водовозової, К. Крупської, С. Русової, В. Сухомлинського, К. Ушинського. Вони наголошували на важливості морального виховання з перших років життя дитини, яке має бути спрямоване на формування її моральної позиції, ціннісних орієнтирів, інтересів та потреб, і казка як засіб народної педагогіки у цьому контексті має велике значення. Сучасні педагоги розглядають казку як дієвий засіб виховання моральних якостей дітей (І. Бех, О. Богуш, О. Бондаренко, О. Кононко та ін.), досліджують методiku її використання у процесі морального виховання дітей дошкільного віку (О. Анікін, О. Богуш, Т. Поніманська, В. Пропп, О. Солнцева). Психологи (Д. Ельконін, Е. Еріксон, А. Запорожець, А. Кононко та ін.) встановили, що моральне виховання з перших років життя дитини спрямоване на формування її моральної позиції, ціннісних орієнтирів, інтересів та потреб. Особливо значні зміни відбуваються в мотиваційній сфері дитини-дошкільника, які проявляються у розвитку моральних мотивів поведінки, а на етапі старшого дошкільного віку вони набувають підпорядкування – підпорядкованість певній меті. Тому неувага до морального виховання у дошкільному віці може бути компенсовано наступні роки, а вимоги до роботи з дітьми, запропоновані психологами, можна реалізувати з допомогою використання казки.

Експериментальне дослідження проводилося на адаптаційних заняттях з майбутніми першокласниками на базі Кременчуцького ліцею №30 «Олімп» імені Н.М. Шевченко. Дослідженням було охоплено 23 дітей експериментальної групи «Світанок» ДНЗ №78. Одержані результати порівнювалися із аналогічними показниками 24 дітей контрольної групи «Барвінок» ДНЗ №78, які працювали за традиційною методикою навчання.

На констатуючому етапі експериментального дослідження була проведена бесіда із вчителями початкових класів нашого ліцею – з метою виявлення місця проблеми у їх діяльності, а також різні завдання та вправи з метою виявлення рівня знань українських народних казок дітьми.

Ми провели бесіду зі Щуцькою Ю. В. та Трофімовою О. М., як класоводами майбутній першокласників та вихователями ГПД Синельник О. В., Діденко Є. О. і Бажан Н. П. з метою з'ясування, яку роботу з морального виховання за допомогою української народної казки вони проводять. Таким чином було опитано 5 вчителів початкової ланки Кременчуцького ліцею №30 «Олімп».

На перше запитання 3 вчителі відповіли, що вони на кожному занятті використовують українські народні казки, 2 вчителі відповіли, що вони використовують казки на заняттях з розвитку мовлення.

На друге питання 2 вчителі відповіли, що у своїй роботі вони використовують усі види казок, а 3 вчителі відповіли, що вони застосовують у своїй роботі лише казки про тварин.

На третє питання вчителі відповіли, щодо занять з використанням казок користуються наступною літературою: Публікації у журналах «Дошкільна освіта», «Дошкільне виховання», «Розкажіть онуку», «Бібліотечка вихователя ЗДО»; Казки народів світу; Українські народні казки; Казки про тварин.

На четверте запитання 2 вчителі відповіли, що вони застосовують казки не лише на щоденних заняттях, а й під час проведення виховних заходів, конкурсів, дидактичних ігор, інші вчителі відповіли, що вони застосовують казки лише на заняттях, інколи під час проведення виховних заходів.

На п'яте запитання вчителі відповіли, що моральну мету застосування українських народних казок вони вбачають у прищепленні дітям любові та поваги до інших людей, почуття відповідальності та обов'язку.

На шосте запитання 3 вчителі відповіли, що найдоцільніше здійснювати моральне виховання на заняттях з розвитку мовлення.

Отже, можна зробити висновок, що педагоги не систематично займаються питаннями морального виховання засобами української народної казки.

Для того, щоб виявити рівень знань українських народних казок з дітьми обох груп було проведено бесіду, а також було запропоновано виконати завдання.

Бесіду було проведено індивідуально з кожною дитиною.

Завдання 1. Вихователь зачитує дітям уривок з казки, їхнє завдання – назвати з якої казки цей уривок.

1. Вибігла лисичка на поле, сіла, виїла мачок із пиріжка, а туди напхала сміттячка, стулила його та й біжить. От біжить, а хлопці товар женуть.

– Здорові були, хлопці!

– Здорова, здорова, лисичко-сестричко!

– Поміняйте мені бичка-третячка на маковий пиріжок!

2. Бачить лисичка хатку, заходить туди, вклонилася звичайненько та й каже:

– Добрий вечір, люди добрі!

– Дай, Боже, здоров'ячка.

– Пустіть переночувати!

– Ой, лисичко-сестричко, у нас хатка маленька, – ніде тобі лягти.

– Дарма, я під лавкою зігнуся, хвостиком обгорнуся та й переночую.

3. Іде та й іде Котигорошка – аж стоїть дім зміїв, і сестра з колодязя бере воду.

– Здрастуй, сестро! – каже Котигорошка.

Вона йому:

– Хіба ти мені брат?

Він каже:

– Побачиш, який я тобі брат!

От заходить змій.

– А, здрастуй! – каже.

– Здрастуй!

Змій питає

– Чого ти прийшов?

– За сестрою та за братами.

4. Вилизькала та до журавля:

– Вибачай, журавлику, – що мала, тим тебе й приймала, а більше нема

нічого.

– То спасибі ж, – мовить журавель. – Приходь же, лисичко, тепер ти до мене в гості.

5. – Здоров, Іване-царенку! Куди тебе Бог несе?

– Їду, – каже, – дідусю, світ за очі, шукати своєї жінки, вона десь у тридцятім царстві, у Баби-Яги – костяної ноги... Чи ви, дідусю, не знаєте, де вона живе?

– Чому не знати? Знаю.

– Скажіть, будь ласка, дідусю, й мені!

Завдання 2. При опрацюванні теми «У світі казки чарівної». Ми запропонували дітям такі завдання:

1. Назвати усіх персонажів прочитаних казок.

Вовк, козенята, лисиця, їжак, кіт, пес, лисичка, журавель, лебідь, щука, рак, собака, гуси, кури, коти, дід, миша, жабка, зайчик, кабан, ведмідь, пан, бідняк.

2. Кого з перелічених персонажів ми маємо вилучити, щоб залишити тільки тварин? (Дід, пан, бідняк).

3. Тварини поділяються на свійські і дикі. Записати слова, які називають всіх свійських тварин, яких ми зустрічали у казках.

Козенята, кіт, пес, собака, гуси, кури.

4. Назвати птахів, про яких я читала в казках: журавель, лебідь, гуси, кури.

5. Назвіть, хто з риб став персонажами казок?

Завдання 3. Вчитель зачитує дітям завдання до казок, діти відгадують.

1. Виконавець пісні:

Я по засіку метений, Я з борошна спечений, Я від баби втік, Я від діда втік, То й від тебе втечу.

2. Житло, в якому тимчасово жили Мишка-Шкряботушка, Жаба-Скрекотушка, Зайчик-Побігайчик, Лисичка-Сестричка, Вовчик-Братик та Кабан-Іклан.

3. Якого злого і рогатого звіра довелося вигнати із зайчикової хати Раку-Небораку.

4. Як звали хлопчика з казки, в якій є слова: «Гуси, гуси, гусенята! Візьміть мене на крилята».

5. Кому належать слова: «Приходь до мене, Журавлику, приходь Лебедику».

Завдання 4. Вчитель дітям зачитує запитання, завдання дітей відповісти на питання одним словом.

1. Хто перехитрив Колобка? (Лис)

2. Хто врятував Івасика – Телесика? (Гусеня)

3. З чого зробив дід бичка? (Із соломи)

4. Скільки тварин тягнуло ріпку? (Три)

5. Як звали мишенят з казки «Колосок»? (Круть і Верть)

6. Що загубив дід, йдучи лісом? (Рукавичку)

7. Що наварила Лисичка, щоб пригостити Журавля? (Каші)

Критерії оцінки відповідей: 1 бал – дитина мало знає українських народних казок, 2 бали – дитина знає українські народні казки, але дуже плутає їх, 3 бали – дитина знає багато українських народних казок.

Відповідно до критеріїв нами було визначено три рівні сформованості у дітей знань про українські народні казки: високий, середній і низький.

Характеристика рівнів:

– *низький рівень* (31-46 балів) – дитина має невеликі за обсягом, неточні знання, відповідає невпевнено, довго замислюється; за допомогою підказки чи навідних питань вихователя;

– *середній рівень* (47-77 балів) – є певний обсяг фактичних знань про українські народні казки. Дитина здатна до встановлення деяких зв'язків і залежностей, проте не завжди може пояснити їх; вміє аналізувати казки, виділяє в них суттєве, використовуючи підказку вихователя;

– *високий рівень* (78-93 балів) – знання носять узагальнений, системний характер (учень не тільки перераховує назви казок, але і розповідає зміст казок). Дитина впевнено відповідає на поставлені питання; здатна до узагальнень, класифікації.

За кількістю загальних балів виконаних завдань ми розподілили дітей за рівнями сформованості знань українських народних казок і отримали наступні результати (*таблиці 1 і 2*).

Таблиця 1

Розподіл дітей експериментальної групи за рівнями сформованості знань українських народних казок

№ п/п	Прізвище, ім'я	Загальний бал	Рівень
1.	Абрамчук Марія Олегівна	45	Н
2.	Бобрівник Іван Вікторович	38	Н
3.	Бойко Вероніка Максимівна	49	С
4.	Власенко Назар Максимович	45	Н
5.	Голованова Ірина Ігорівна	44	Н
6.	Гуржова Катерина Сергіївна	39	Н
7.	Заводчинський Матвій Андрійович	43	Н
8.	Затинацький Данил Романович	38	Н
9.	Ігнатов Дмитро Андрійович	68	С
10.	Іполітова Ніколь Русланівна	76	С
11.	Каптан Дмитро Сергійович	63	С
12.	Ковальова Катерина Олексіївна	37	Н
13.	Кравченко Максим Іванович	54	С
14.	Кривенко Матвій Ярославович	43	С
15.	Магомедов Назар Артурович	34	Н
16.	Мазур Михайло Юрійович	47	Н
17.	Михно Марія Володимірівна	42	Н
18.	Некрасов Олександр Олександрович	37	Н
19.	Нестеренко Софія Ярославівна	49	С
20.	Німець Поліна Романівна	34	Н

XXII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«СЛОВО І СПРАВА АНТОНА МАКАРЕНКА: УКРАЇНСЬКИЙ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНТЕКСТИ»

21.	Процько Іван Сергійович	36	Н
22.	Руденко Кароліна Вячеславівна	70	С
23.	Сараєва Кароліна Ігорівна	45	Н
	Середній результат	44,8	Н

Таблиця 2

Розподіл дітей контрольної групи за рівнями сформованості знань усних народних казок

№ п/п	Прізвище, ім'я	Загальний бал	Рівень
1.	Безимянна Валерія Андріївна	67	С
2.	Гавриленко Іван Валерійович	51	С
3.	Даниленко Владислава Вікторівна	85	В
4.	Клен Владислава Геннадієвна	44	Н
5.	Курінна Дар`я Олександрівна	38	Н
6.	Лиходід Богдана Сергіївна	55	С
7.	Лобода Ярина Андріївна	48	С
8.	Луханін Руслан Вікторович	43	Н
9.	Мазанько Євгеній Сергійович	40	Н
10.	Мана Поліна Олександрівна	50	С
11.	Мармура Софія Максимівна	50	С
12.	Матюха Мілана Сергіївна	41	Н
13.	Немчинов Владислав Олександрович	56	С
14.	Новицький Кирил Миколайович	44	Н
15.	Новікова Анастасія Вікторівна	34	Н
16.	Оглобля Давид Віталійович	44	Н
17.	Павлович Артем Андрійович	41	Н
18.	Пархоменко Діана Сергіївна	50	С
19.	Педань Мілана Олександрівна	37	Н
20.	Проценко Анастасія Олександрівна	41	Н
21.	Рахлін Гліб Андрійович	42	Н
22.	Руньов Святослав Андрійович	30	Н
23.	Середа Поліна Максимівна	50	С
24.	Янко Ярослав Євгенійович	45	Н
	Середній результат	47,2	С

Порівнюючи показники контрольної та експериментальної груп, ми показали на *рис. 1*

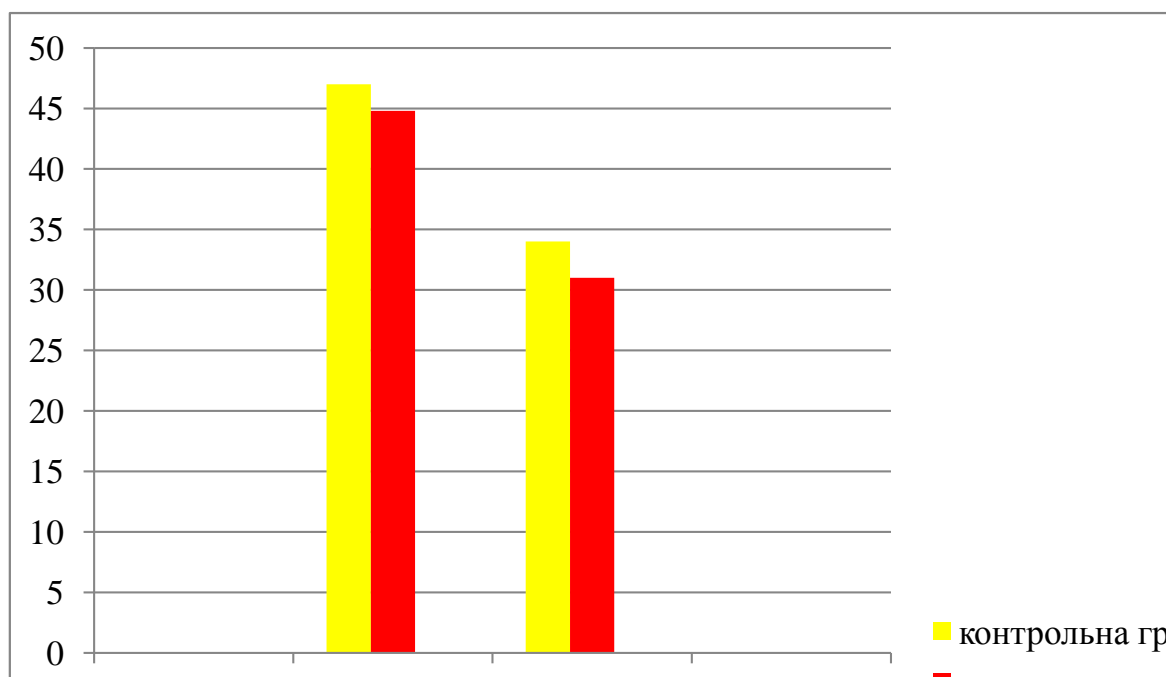

Рис. 1. Порівняльна діаграма результатів констатуючого експерименту

Якісний аналіз результатів констатуючого експерименту по кожній групі окремо дозволив зробити кількісну обробку отриманих результатів.

Рис. 2. Результати констатуючого експерименту в контрольній групі(у %)

Рис. 3. Результати констатуючого експерименту експериментальній групі (у %)

Як видно з *таблиць 1 і 2 та рис. 1* значних відмінностей за показниками немає. Можна відзначити той факт, що, незважаючи на приблизно рівні середні результати обох груп (44,8 і 47,2) діти контрольної групи перебувають на середньому рівні сформованості знань про українські народні казки, а діти експериментальної групи на низькому. Це сталося з причини того, що в контрольній групі одна дитина (Даниленко Владислава) за результатами виконаних завдань набрала 85 балів, що відповідає високому рівню знань українських народних казок.

У першому завданні 4 (18%) дітей експериментальної і 4 (17%) дітей контрольної груп самостійно, без підказки вихователя назвали казку.

З другим завданням впоралися 5 (22%) дітей експериментальної і 6 (25%) дітей контрольної групи. Діти в основному правильно відповідали на запитання.

Аналізуючи результати відповідей третього завдання, слід зазначити, що даний матеріал викликав найбільші труднощі у дітей в обох групах. Частково правильно відповіли на запитання 3 (13%) дітей контрольної та 2 (8%) експериментальної груп.

5 (22%) дітей експериментальної і 4 (17%) дітей контрольної групи при виконанні четвертого завдання в основному правильно відповіли на запитання.

Аналізуючи результати проведених завдань, ми побачили, що поряд з позитивними результатами є й негативні моменти. А саме, в ході опитування було виявлено, що 3 (13%) дітей контрольної та 2 (8%) експериментальної групи показали найгірші результати по всіх завданнях. Ці діти допускали помилки у назві казок, вони мало знають казок. Багато хто не зміг назвати характерні ознаки українських народних казок. Неправильно відгадували назви

казок навіть за допомогою навідних запитань і карток. Обсяг знань у цих дітей невеликий.

На підставі отриманих результатів можна зробити висновок про те, що робота з морального виховання дітей засобами українських народних казок здійснюється не систематично, педагогічний процес погано оснащений, недостатньо часу відводиться на заняттях роботі з українськими народними казками.

Таким чином, ми побачили, що необхідно удосконалювати роботу з морального виховання дітей дошкільного віку засобами української народної казки за допомогою ріноманітних форм і засобів. Це потребує проведення, у подальшому, формуючого експерименту в експериментальній групі.

Педагогічний експеримент, проведений нами у відповідності з метою дослідження. У ході експерименту ми визначили рівень знань дітьми українських народних казок. На підставі отриманих у ході констатувального експерименту результатів, а також аналізу і узагальнення психолого-педагогічної та науково-методичної літератури ми можемо вибудувати програму дій зі збагачення знань дошкільниками українських народних казок експериментальної групи в процесі використання різних форм і методів.

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ І SOFT SKILLS ПЕДАГОГА-МЕНЕДЖЕРА: ВІД КОНЦЕПЦІЇ МАКАРЕНКА ДО СУЧАСНИХ ПРАКТИК

*Моргун І. С., Жданова-Неділько О. Г.
Полтава, Україна*

Для ефективного формування професійної майстерності членів педагогічного колективу необхідний педагог-менеджер, який не тільки володіє професійними компетенціями у своїй галузі, але і здатний, за необхідності, поєднувати суміжні професії та генерувати креативні ідеї. А також володіє гнучкістю мислення, адаптивністю щодо змінних умов, здатністю вчитися і переучуватися все життя, формувати нові необхідні компетенції, розвивати мислення задля оперативного і успішного вирішення професійних проблем.

У сучасному світі, щоб бути успішним, недостатньо одних лише глибоких знань та трудового досвіду, потрібно ще щось більше. Під цим «щось» маються на увазі особливі навички, які сьогодні називають «м'якими навичками», або «гнучкими навичками», але загальноприйнятою їхньою назвою поступово стає «soft skills».

А. Макаренко високо оцінював роль педагога у суспільстві, називаючи його «інженером дитячих душ». Саме на основі його професійного і наукового спадку нині вибудовуються шляхи формування педагогічної майстерності.

До складу Всесвітньої та Української асоціацій Антона Макаренка, створених свого часу на базі Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, увійшли макаренкознавці з багатьох країн